

Liturgische spiritualiteit in kerk en leven (summary)

Prof. Thomas Quartier



Spirituele centra en het gezamenlijke vieren.

Van ouds bestaan er in verschillende christelijke tradities spirituele centra waar mensen een intens liturgisch leven met elkaar delen en waar voorbijgangers (peregrini) een plek kunnen vinden. Kloosters zijn goede voorbeelden hiervoor. Twee dingen vallen daarbij op. Ten eerste gaat het in zo'n centrum om een liturgisch leven dat meer omvat dan alleen maar de momenten in de liturgische ruimte. Ten tweede zijn de vieringen uitdrukkelijk met de rest van het leven verbonden, een geleefde liturgie.

Dat is een appel voor iedereen die spiritualiteit vandaag een plek in zijn of haar leven wil geven om gezamenlijk met anderen te vieren wat bezielt.

In deze lezing zal getracht worden om een model te schetsen voor huidige individuen en kerkgemeenschappen die op zoek zijn naar liturgische spiritualiteit. Wat betekent het dat er liturgisch spirituele centra zijn? Welke mogelijkheden liggen hier, en wat zijn aandachtspunten voor het onderhouden ervan? Er zal vanuit de kloosterlijke traditie worden ingegaan op de rol van de getijden voor het persoonlijke en kerkelijke leven vandaag. Verder zal de vraag gesteld worden hoe andere activiteiten van individuen, groepen of kerkelijke organisaties op spirituele wijze met liturgie verbonden kunnen worden.

Liturgische spiritualiteit kan wellicht een koepel bieden voor gelovigen, zoekenden en voorbijgangers die aan het gezamenlijke vieren van de rijke erfenis van het christelijke geloof deel kunnen nemen. Ze kan door symboliek en ritueel bruggen bouwen tussen individuen, groepen en tradities.

Thomas Quartier (1972) doceert liturgische en rituele studies in Nijmegen en Liturgische en monastieke spiritualiteit in Leuven en Rome. Hij is verbonden aan het Titus Brandsma Instituut en oblaat van de Willibrordsabdij in Doetinchem. Onlangs verscheen: Liturgische spiritualiteit. Benedictijnse impulsen (Heeswijk: Bernemedia 2013).

Liturgische spiritualiteit: terugblik ontmoetingsdag

Redactie



Op 15 november waren we met 65 ondertekenaars van het Katholiek Appel (en andere belangstellenden) in de fraaie Gertrudiskapel te Utrecht bijeen voor de jaarlijkse ontmoetingsdag. In de ochtendvergadering hield Dr Thomas Quartier een boeiende inleiding over het thema 'Liturgische spiritualiteit: geleefde liturgie als plek voor katholiciteit'. Zich baserend op de benedictijnse kloostertraditie pleitte hij ervoor de liturgie niet exclusief te focussen op de eucharistie, maar ook het getijdengebed te zien als een volwaardige liturgische gestalte. Overal waar mensen in de kring staan, de psalmen bidden en de gebeden zeggen treden zij binnen in het mysterie van Gods aanwezigheid. Liturgie heeft meerdere lagen:

gebed, woord, maaltijd. Welke laag je ook aanboort, altijd is er het wonder van de ontmoeting met de Eeuwige.

Quartier onderstreepte desgevraagd dat dit van grote oecumenische betekenis is: waar op zondag geen eucharistie/avondmaal gevierd kan worden biedt een gezamenlijk getijdengebed nieuwe kansen! De lezing van Thomas Quartier is te beluisteren op onze website.

In de middagvergadering, waarvoor we verhuisd waren naar de kathedraal, stond de muziek van Arvo Pärt centraal. Ondersteund door het Vocaal Theologen Ensemble o.l.v. Hanna Rijken, leidde Dr Martin Hoondert ons door de muzikaal-spirituele wereld van deze uit Estland afkomstige componist. Aan de hand van een aantal karakteristieke voorbeelden mediteerde Hoondert over wat voor Pärt wezenlijk is: de stilte als muzikaal thema. Zijn muziek staat in dienst van de stilte. Daarom werkt hij met spaarzaam notenmateriaal. Noten geven de stilte (het ongrijpbare) stem, klanken onderbreken de stilte. 'Er naar luisteren is als het binnentreden in een kerk. Ik heb de neiging daarbij het woord God te gebruiken'.

De dag werd besloten met een gezongen vesper, waarin voorgingen ds Lieske Keuning en ds Hans Uytenbogaardt. Opmerkelijk was dat in de gebeden de gedachtenis werd gevierd van Albertus Magnus en van Jacobus Revius, beiden op 15 november gestorven, de één een dertiende-eeuwse Dominicaan en theoloog, de ander een zeventiende-eeuwse gereformeerde predikant en dichter. Over katholiciteit gesproken: de groten der eeuwen reiken elkaar de hand...